

Budapesti Levéltári Mozaikok

2023/7. szám

DOI: [10.56045/BLM.2023.7](https://doi.org/10.56045/BLM.2023.7)

ISSN: 2939-6921

URL: <https://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/2023/06/13/leveltari-mozaikok-83/>

VÖLGYI RÉKA

A türelmi bárca

A 19. században a prostitúció reglementációja magával hozta a különböző bordélyokra és prostituáltakra vonatkozó szabályokat. Az egyik ilyen Magyarországon híres-hírhedt türelmi bárca volt, az az igazolvány, amivel a kéj nők igazolni tudták, hogy legálisan végzik a munkájukat és rendszeres orvosi felügyelet alatt állnak, vagyis nem szenvednek semmilyen fertőző betegségben. Ezeket a kéj nőknek minden esetben maguknál kellett tartaniuk, hogy igazolni tudják magukat. De mégis pontosan hogyan is nézett ki? Hogyan lehetett hozzá jutni? Miképpen változott az idők során a formája és külalakja? Milyen információk szerepeltek benne?

Kulcsszavak: *prostitúció, prostituált, kéj nő, bárca, Budapest*

A prostitúció, bár minden történelmi korszakban létezett ilyen vagy olyan formában, források hiányában nehezen megfogható jelenség. Kivételt képez a 19. századi története, egyrészt a társadalmi változások, másrészt a szexuális szokások átalakulása miatt. A prostitúció 19–20. századi megítélésében – akárcsak a világ más részein, úgy Magyarországon is – a kulcskérdés az ún. reglementáció volt. Eszerint a prostitúció egy olyan szükséges rossz, amit ugyan felszámolni nem lehet, de mindenképpen teljes állami felügyelet alá kell helyezni.¹ A legfontosabb érv az volt, hogy ez a tevékenység ellenőrizhetővé váljon erkölcsi, illetve közegészségügyi szempontból. Ennek keretében egyrészt létrehozták az ún. reglementált bordélyrendszert, másrészt regisztrációhoz kötötték a kéj nők legális munkavégzését.

Ahhoz, hogy egy nő bejegyzett prostituált lehessen Budapesten, bárcaért kellett folyamodnia a fővárosi főkapitánysághoz. Ha ez megtörtént, akkor az erkölcsrendészeti ügyosztály – melynek székhelye 1908-tól az Ó utcában volt – vezetője döntötte el, hogy a folyamodó bárca vagy igazolványt kap.

A kéj nők kategóriái

A prostituáltak társadalmi csoportja sem egy homogén közeg volt, amelynek tagjai mind ugyanolyan helyeken működtek (csak egy részük dolgozott bordélyházakban), így a rendeletek külön hangsúlyt fektettek a kéj nők egyes kategóriáinak szétválasztására, akik ennek megfelelően más-más bárca, igazolványt vagy egészségügyi lapot kaphattak. A szabályrendeletek lassan ugyan, de reagáltak a meglévő problémákra, idővel egyre részletesebbé váltak és egyre több aspektusra tértek ki, például a kéj nők egyes kategóriáinak bővítésére vagy a bordélyházi prostituáltak védelmére a bordélytulajdonosokkal szemben. A szexuális szolgáltatást igénybe vevő férfiakat egyik szabályrendelet sem szankcionálta.

Hivatalos szabályozás előtt – az 1850-es éveket megelőzően – Szécsényi Mihály tanulmányában a prostituáltak három csoportját különböztette meg: a nyilvánosan működő és titkos prostituáltak, illetve a privát szeretők, félvilági nők. Az első pest-budai szabályozás, az 1850-es *A bizottmány egészség-rendőrségi javaslata a prostitutio rendezése tárgyában*² továbbá az 1867-es *Szabályok a kéj jelgés-, bordélyházak- és kéjhölgyekről* is csak annyiban tett különbséget a kéj nők között, hogy bordélyban vagy magánlakásban működtek-e. Bár 1850-ben már létezett a magánkéj nő kategória, nem szerették a hatóságok alkalmazni, igazán csak 1884-ben hozott *Szabályrendelet a bordélyügyről* (837/1884) ismerik el teljesen.³ A fővárosi közgyűlés legközelebb két évtizeddel később, 1907 júniusában (1907/881-1008. sz. f. v. rendelet – *Rendelet a kéj jelgésügy szabályozására*) alkotott újabb rendeletet a prostitúció visszaszorítására és kontrollálására. E szerint két kategóriába oszthatók a kéj nők: egy kategóriát alkottak a magánkéj nők, ide tartoztak a bárca és az igazolványos prostituáltak, illetve egy másik csoportot alkottak bordélyházban dolgozó örömlányok. A fővárosi rendőrkapitány 1900-ban hozott egy rendeletet (9.465/1900. sz. *Rendelet a kéj jelgésügy szabályozására*), melyet az előző kiegészítésének szántak, de ezt a belügyminiszter 1901-ben, Budapest Székesfőváros Törvényhatósági Bizottsága március 20-i rendes közgyűlésén eltörölte. Ugyanis a jog-, ipari és rendészeti osztály tanácsosai elismerik, hogy Budapest prostitúcióügyének szabályozása nem felel már meg a fennálló különböző közkerkölciség és a közszemérem igényeknek – illetve,

¹ Anka 2010. 51. p.

² Szécsényi 2017. 9–10. p.

³ Anka 2010. 55. p.

hogy a rendőrség nem tartatja be őket kellő erővel –, de a rendőrkapitányságnak még sincsen joga ilyen rendeleteket kiadnia.⁴ Így a következő rendelet kiadása még hat, életbe lépése pedig nyolc évet vett igénybe.⁵ Ebben még tovább bővítette a rendőrkapitány a kategóriákat: két nagy, és azon belül több alkategóriába sorolta a prostituáltakat: nyilvános vagy bárcás kéjnök, ide tartoztak a bordélyházban és rendőrileg engedélyezett magánlakáson dolgozó, továbbá a futó bárcás kéjnök, akiket az különböztetett meg az utóbbiaktól, hogy nem rendelkeztek saját lakással. A másik csoportjukat az úgynevezett egészségi lappal rendelkező nők alkották, akik a prostitúciót, mint mellékfoglalkozást üzték, emiatt a személyes adataikat, lakóhelyüket a hatóságok bizalmasan kezelték.

Kéjnök kategóriái a rendeletek szerint				
1867	bordélyházban dolgozó		magánlakáson dolgozó	
1884	bordélyházi		magánkéjnök	
1900	bárcás			egészségi lappal
	bordélyházi	magánkéjnök	futó bárcás	
1907	bordélyházi		magánkéjnök	
			bárcás	igazolványos

A bárca

A türelmi bárca már az 1867-es szabályrendeletben megjelenik és inentől kezdve az összes további rendelet nagy hangsúlyt fektet rá, hiszen ez volt az az engedély, amivel a kéjnök legálisan végezheték a tevékenységüket. Az 1867-es rendelet értelmében a bárcát a bordélytulajdonos tartotta magánál, de ez a későbbiekben kikerült a rendelkezésekből, ekkor a kéjnöknek kellett maguknál tartaniuk azt, hogy igazolni tudják magukat. A későbbiekben hangsúlyosabban jelent meg a magánkéjnök kategóriája és egyre kevesebben dolgoztak bordélyházban.

Már az 1867-es rendeletben leírták a bárca alapvető formai követelményeit, sőt ebben a rendeletben jelenik meg egyedülként a „*bordélytulajdonosnak kiadandó türelmi bárca*”, melynek az illető nevét, életkorát, a lakás címét, illetve a felsorolt szabályokat kell tartalmaznia. A büntetlen előélet minden esetben feltétel volt.⁶

Egy 1902-ben kiadott rendőrségi iratminta gyűjteményben a bárcakérvényezési folyamat részletes leírásával találkozunk: elsőként kihallgatják a jelentkező nőt, hogy önszántából kívánja-e ezt tenni, ugyanakkor javasolták a nő szüleinek és az illetékes helyhatóság értesítését a szándékáról. Ezután kapott egy ideiglenes felvételi lapot, sor került az orvosi vizsgálatra, majd kiállították az orvosi és az egészségi szemlelapot. A fényképpel ellátott bárca két példányban készült, egyet kapott a folyamodó nő és egy maradt a hatóság nyilvántartásában.⁷ A fényképes bárcát az 1884-es rendelet vezette be.

Ezek a bárcák már formanyomtatványok voltak, melyekhez több kitöltendő rész tartozott: elsőként a tárgyalási jegyzőkönyv és az orvosi szemlelap. Külön engedélye volt az

⁴ Fővárosi Közlöny 1901. március 19. XII. év. 23. sz. 370–371. p.

⁵ 1907/881-1008.sz. főv. rendelet – *Rendelet a kéjnelgésügy szabályozására*

⁶ Anka 2010. 61. p.

⁷ Rédey 1902. 126. p.

egészségi lappal felvett nőknek, melynél sokkal több személyes adatot kellett felvennie a kikérdezőnek, mint a bárcánál: anyanyelv és más beszélt nyelvek, írni-olvasni tudás, foglalkozása, mellékfoglalkozása, mióta üzi a keresetszerű kéjlegést és hajlandó-e valamilyen tisztességes foglalkozás után nézni, élnek-e a szülei (fővárosban vagy vidéken), szült-e már gyermeket, illetve van-e élő gyermeke. Fénykép ehhez az igazolványhoz nem tartozott.⁸ A bejelentett lakást a kerületnél is nyilvántartásba vették.⁹

A bárcakérelmezés fejlődése egy bürokratikus folyamat része volt, mellyel a hatóságok jóval pontosabb képet kaphattak a prostitúció – legalábbis a reglementált szexuális ipar – aktuális állapotáról, ezt támasztják alá a rendelkezésre álló iratok. Ha figyelembe vesszük, hogy valóban léteztek pontos statisztikák a kéjnök és bordélyok számát illetően a századforduló időszakából, akkor véleményünk szerint a rendszer működőképesnek mutatkozik. Thirring Gusztáv statisztikái szerint a bejegyzett kéjnök száma évről évre nőtt, ugyanakkor a bordélyházak száma 42-ről folyamatosan csökkent, majd 20 körül stagnált a századforduló után. Ezzel egyidejűleg nőtt a magánkéjnöket dolgozó nők száma és csökkent a bordélyházban dolgozóké.¹⁰

1912 és 1913 között – és valószínűleg az ezt megelőző és ez utáni években is – a folyamat a következőképpen nézett ki: elsőként a rendőrkapitánynál kellett jelentkezni, aki ellenőrizte az illető személyazonosságát, hogy már nagykorú-e a folyamodó és nem áll-e körözés alatt. Ezután átküldte a nőt a Magyar Egyesület a Leánykereskedelem Ellen irodájába, ahol egy kérdőívet kellett az egyesület patronessével együtt kitöltenie.

Felmerül a kérdés, hogy pontosan hogyan is nézett ki a híres-hírhedt bárca: a rendőrségi iratanyagban kb. 20 olyan türelmi bárcát találtunk az 1870-es és 1880-as évekből, amik már nyomtatott formátumúak voltak, például 1878-ból Holländer Luiza,¹¹ illetve 1881-ből Schwarz Mária¹² bárcáit. Ennek a kettőnek a formátuma megegyezik: előre nyomtatott lapok voltak, mely már azt mutatja, hogy gyakori és formalizált jelenségről van szó. Az adatok tartalmazták a nő nevét, működési helyét, személyleírását (termete, haj-, szem-, szemöldök- színe, illetve a különös ismertető jelek), születési helyét, korát, [családi] állapotát, valamint, hogy a kéjnök magánkéjnöként működik-e. A bárca érvényessége két hónapra szólt, hogy később ezt megújították-e nem tudjuk.

Az 1875-ben¹³ készült bárcákon még nem, de az 1878-ból fennmaradt bárcán már szerepel a lap alján egy 10 pontból álló szabályzat, amit az ezzel rendelkező nőnek be kellett tartania, különben büntetést kapott. A bárca második fele az ún. orvosi szemlelap volt, amelyen a kötelező orvosi ellenőrzéseket vezette a rendőrorvos, és jelezte a vizsgálaton való megfelelést. Holländer Luiza és Schwarz Mária bárcája azért maradt fenn a rendőri anyagban, mert mindkettőjükkel probléma adódott. Előbbi nem a bejelentett lakásán működött, utóbbi pedig terhesnek bizonyult az orvosi vizsgálaton, így a szabályok szerint az engedélyét visszavonták. Sajnos nem tudjuk, hogy későbbiekben mi történt ezekkel a nőkkel, az iratanyagban nem bukkan fel többször a nevük.

⁸ Rédey 1902. 127–128. p.

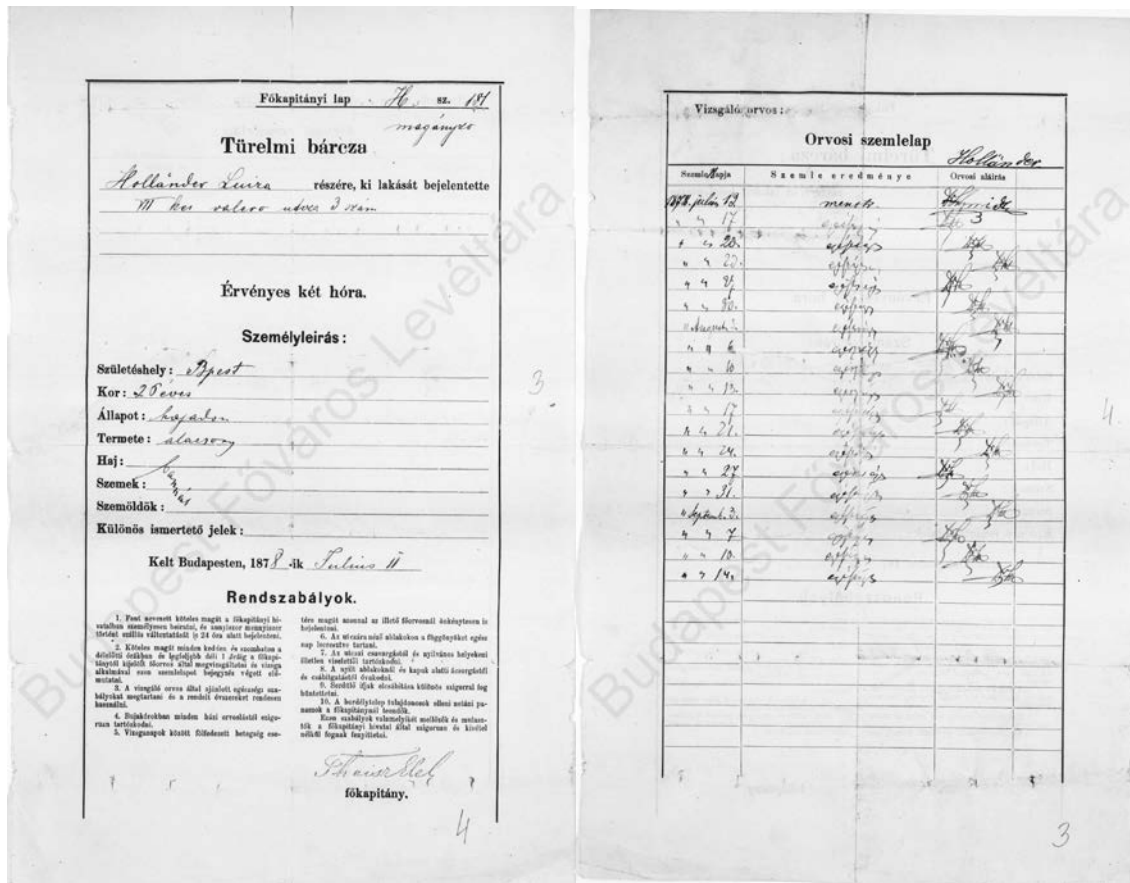
⁹ Uo. 129. p.

¹⁰ Völgyi 2020. 76. p.

¹¹ BFL VI.15.f. 3. 1878. július 11.

¹² BFL VI.15.f. 3. 1881. augusztus 1.

¹³ BFL VI.15.f. 3. 1875.

1. kép. Holländer Luiza (VII. Valero utca 3.) türelmi bárcája.
(HU BFL VI.15.f. 3. 1878. július 11.)

Zselinszky Mária¹⁴ 1884-es bárcája már kiskönyv formátumú és több adat szerepelt benne. Valószínűnek tartom, hogy a formátumok közötti változás az 1884-ben kiadott új prostitúcióügyi rendelet bevezetésére vezethető vissza, ami előírta, hogy arcképet is csatolni kell a bárcához.

A személyleírás adatai megegyeznek a korábbi adatlapéval, de már a vallási hovatartozásnak és a lakcímnek is szerepelnie kellett benne. Kilenc szabályt tüntettek fel a bárcában, eggyel kevesebb, mint ezt megelőzően, ezek kis mértékben mások, mint a korábbiakban. Az orvosi szemlelap ugyanúgy megvan, illetve, ebben már a kéjnőről készült fotónak és saját kezű aláírásának is van hely. Ebben a bárcában konkrétan nincsen aláírás, de valószínűleg ezt végül nem is váltotta ki a nő. Az engedélyt természetesen a főkapitánynak is alá kellett írnia.

¹⁴ BFL VI.15.f. 3. 1884. december 29.

Törzskönyve száma: 4

Türelmi-bárca.

Zselinszky Mária Teresia

világos

Személyleírás.

Születés helye: Slavsa megye

Kora: 24 éves

Állapota: házas

Vallása: rom. katól.

Termete: _____

Haja: _____

Szeme: _____

Szemöldöke: _____

Különös ismertető jelei: _____

Kelt Budapesten, 1884. Decemb. hó 29. n.

Dr. M. J. J. J.

ORBÁN

FŐKAPITÁNYSÁG

Szabályrendelet.

1. Fentnevezett köteles magát a főkapitányi hivatalban személyesen beírtni és annyiszor mennyiszor történt szállás-változtatását is 24 óra alatt bejelenteni.
2. Köteles magát minden kedden és szombaton a dél-éltői órákban és legkésőbb déli 1 óráig a kijelölt rendőri orvos által megvizsgáltatni és vizsgálat alkalmával ezen szemlélapot bejegyzés végett előmutatni.
3. A vizsgáló rendőr-orvos által ajánlott egészségügyi szabályokat megtartani és a rendelt óvszereket rendszeresen használni.
4. Bujakórokban minden kuruzslástól szigorúan tartózkodni.
5. Vizsganapok között felfedezett betegség esetre magát azonnal az illető rendőri orvosnál önkénytelen is bejelenteni.
6. Az utcára néző ablakokon a függönyöket egész nap leeresztve tartani.
7. Az utcái csavargástól és nyilvános helyeken fel-tűnő és kihívó illetlen viselkedéstől tartózkodni.
8. A kapuk alatti állás, ácsorgás és csábítástól óvakodni.
9. A bordélyüzlet engedélyével bírók, vagy szállásadók elleni panaszokat a ker. kapitánynaknál jelenteni.

Ezen szabályok valamelyikét mellőzők és mulasztók a törvény és a fennálló szabályok szigora szerint kivétel nélkül fognak fenytetni, és tőlük a türelmi bárca el fog vétetni.

Törzskönyvi szám: _____

Zselinszky Mária

Képző lakása: Népszínház u. 57.

A fentnevezett képző mai napos megvizsgálására, egészségességét táblázat.

Budapest, 1884. december 29.

Dr. M. J. J. J.

ORVOSI SZEMLELAP.

Vizsgálat ideje	Vizsgálat eredménye	Orvosi állás
óra	nap	
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

ORVOSI SZEMLELAP.

Vizsgálat ideje	Vizsgálat eredménye	Orvosi állás
óra	nap	
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

Az illető nejtől aláírás:

2. kép. Zselinszky Mária (Népszínház utca 57.) türelmi bárcája.
(HU BFL VI. 15. f. 3. 1884. december 29.)

A nyomtatványként megjelenő türelmi bárcában a következő szabályok szerepelnek: a szállásváltoztatást 24 órán belül be kell jelenteni. Kötelező minden kedden és szombaton 1 óráig megvizsgáltatni magát a rendőr-orvosnál. Az egészségügyi szabályokat és az óvszert rendeltetésszerűen kell használni. A bujakór kezeltetésében minden házi orvoslástól, kuruzslástól tartózkodni kell. Ha két vizsgálat között tüneteket fedez fel magán, jelentkeznie kell az orvosnál. Az utcára néző ablakokon a függönyöket mindig le kell engedni. Nem szabad az utcán csavargani és illetlenül viselkedni nyílt ablakban és kapu alatt tilos álldogálni és csábítani. A serdülő ifjak elcsábításának tiltása csak az 1884 előtti szabályozásban szerepel, hogy ez pontosan mit takar, a leírásból nem derül ki. A bordélytulajdonosok, majd szállásadónók elleni panaszokat a főkapitánynál kell jelenteni.

A felsorolt szabályokat a rendeletek kivonatának lehet tekinteni. Ezek voltak a legfontosabb pontok, amelyeket a kéj nőknek be kellett tartaniuk: az orvosi vizsgálatra és megbetegedésre vonatkozó előírások, nyilvános viselkedésre vonatkozó szabályok, illetve az, hogy az esetlegesen őket ért sérelmeket vagy tapasztalt szabálytalanságokat hol tudják bejelenteni. Ez már azt mutatja (és már a szabályozásokban is szerepel), hogy egyrészt a hatóságok mely pontokat tartották a leglényegesebbnek, illetve a kéj nőkkel is ismertették a saját jogaikat. Ugyan nem egyértelműen, de tudták, hova kell fordulniuk. Más kérdés, hogy

mennyien éltek ezekkel a jogokkal és mennyire vették a hatóságok komolyan a bejelentéseket. Például Porga Anna azután fordult a rendőrséghez, hogy engedély nélkül eljött egy Stern nevű illető (nem tudjuk, hogy férfi vagy nő) Újpesten található bordélyából, ahonnan azért távozott, mert bántalmazták. Arra kéri a hatóságokat, hogy mentse fel a „*visszamenési kötelezettség*” alól. Panaszt ugyan nem kívánt tenni az ügyben, mert önként ment oda, azonban rendkívül érdekes módon a bántalmazás miatt sem tett feljelentést, és úgy tűnik a rendőrség figyelmét sem keltette fel.¹⁵ Stern neve előkerült még egy ügyben, ahol egy prostituált, Lövinger Sarolta elsődlegesen azért fordult a rendőrséghez, mert bordélyból való távozása után nem kapta vissza a cselédkönyvét, illetve megjegyzi, hogy Stern a házában dolgozó nőket egész nap bezárva tarja és bántalmazza.¹⁶ Sajnos nem tudjuk, hogy mi történt Stern bordélyházával a későbbiekben. A két eset között két év telt el, továbbá két nő is ugyanazt nyilatkozta, tehát valószínűleg ilyen körülmények között tarthatta Stern az örömlányait.

A 19. század végén ugyanebben az iratanyagban fennmaradtak bárca meghosszabbítási kérelmek is: az illető nő megadta a személyes adatait, korát, születési helyét, vallását, hogy melyik bordélyban hol és kinél dolgozik, és mióta.¹⁷ Amennyiben ezt megelőzően már kért bárcát, jelezte, és azt is, hogy ezt a Főkapitányságnál őrzik. Néhány esetben azt is megemlítik, hogy a cselédkönyvüket is leadták a hatóságnak. Más esetekben kifejezetten azért fordulnak a rendőrséghez, hogy ezt szerezzék vissza nekik a bordélyostól. Nem egyértelmű, hogy mikor és milyen esetben, esetleg önként kellett a bárcát leadni a Főkapitányságon, ha az illető hölgy rendelkezett ilyennel. A kérelmeken remekül észrevehető, hogy az egy bordélyban élő kéjnök ugyanazzal a sablonszöveggel fordulnak a hatóságokhoz. Ritkán szerepel rajtuk a saját aláírásuk vagy az is bizonytalan, keveset író kézre utal.

Más országokban is létezett hasonló igazolvány, amivel a prostituáltak regisztráltatták magukat. Bécsben például 1873-tól az ún. *Gesundheitsbuchot* kellett a regisztrált kéjnöknek magáguknál tartaniuk, ami ugyanúgy tartalmazta a személyes információikat és az orvosi vizsgálatok eredményeit. Az a nő, aki regisztráltatni akarta magát, az iratait a rendőrségen adta le, majd átesett egy orvosi vizsgálaton, ahol egy vörös kártyára felírták a nevét, ami később bekerült a városi prostituált nyilvántartásba, és ezután kapta meg az egészségkönyvét.¹⁸ A cári Oroszországban például a bárcához hasonló lapot „sárga bilétának” (*желтый билет – zsoltij билет*) nevezték. 1844-ben vezették be Szentpéterváron, majd a többi orosz város is követte a példát. Ez ugyanúgy egy engedély és egy orvosi lap volt, mely garantálta a klienseknek, hogy a nő egészséges és nem szenved fertőző betegségben. Tartalmazta a nő nevét és címét.¹⁹

Tehát a bárca, ami a reglementált rendszer szerves velejárója volt, eredetileg igazolványt, nyugtát²⁰ jelentett, teljesen egybeforrta a türelmi bárca kifejezéssel, ami a regisztrált prostituáltak engedélyét jelentette. Léteztek természetesen a rendszeren kívül működő titkos prostituáltak is, de azokkal a jelen cikk nem foglalkozik. Ugyanakkor látható, hogy ezek áttekintése fontos része a prostitúciókutatásnak és az azokban olvasható, a kéjnökről fennmaradt személyes információk társadalmi hovatartozásukról fontos képet festhetnek.

¹⁵ BFL VI.15.f. 3.1876. május 20.

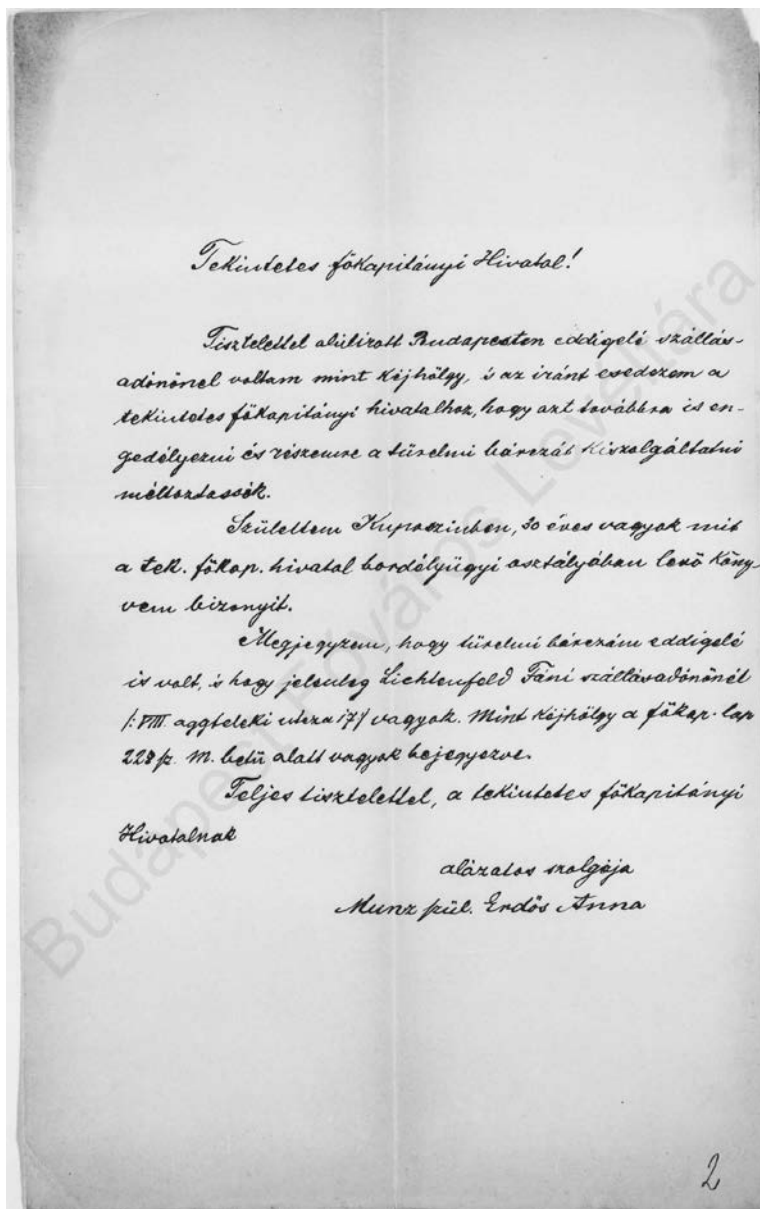
¹⁶ BFL VI.15.f. 3. 1878. október 1.

¹⁷ BFL VI.15.f. 3. 1884

¹⁸ Wingfield 2017. 20–21. p.

¹⁹ Bernstein 1995. 2022. p.

²⁰ Bárca. Új magyar etimológiai szótár. (<https://uesz.nyttud.hu/index.html?uuid=a3b54e6a-7590-1014-8655-f6dd518faf98> utolsó megtekintés: 2023. június 13.)

3. kép. Bárca meghosszabbítási kérelem. (HU BFL VI. 15.f. 3. 1884. november 24.)

Levéltári források

Budapest Főváros Levéltára (BFL)

VI. 15. f 3. Budapesti Rendőr-főkapitányság Rendészeti Szervek iratai.
Igazgatásrendészeti iratok. Iratminta gyűjtemény

Nyomtatott források

Rédey Miklós: *Alaki eljárások a rendőri hatóságok előtt. Iratminták.* Országos Központi
Közszégi Nyomda részvény-társaság. Budapest, 1902.

„Szabályok a kéjelgés – bordelházak – és kéjhölgyekről. Pest, 1867.

Szabályrendelet a bordélyügyről (837/1884)

1907/881-1008. sz. főv. rendelet – *Rendelet a kéjelgésügy szabályozására*

9.465/1900. sz. főv. rendelet – *Rendelet a kéjelgésügy szabályozására*

Fővárosi Közlöny, 1901. március 19. 23. sz. 370–371. p.

Felhasznált irodalom

- Anka 2010. Anka László: A budapesti prostitúció jogtörténete a dualizmus korában. In.: *Vázlatok két évszázad magyar történelméből*. Szerk.: Gergely Jenő–Dombóvári Ádám–Manhercz Orsolya. Budapest, 2010. 51–65. p.
- Bernstein 1995. Laurie Bernstein: *Sonia's Daughters: Prostitutes and Their Regulation in Imperial Russia*. Berkeley, 1995.
<https://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft9199p2dt;query=;brand=ucpress> (utolsó letöltés: 2023. június 13.)
- Szécsényi 2017. Szécsényi Mihály: Rosszéletű nőszemélyektől a bordélyházakig. A prostitúció első szabályozása/reglementációja Pesten és Budán 1850-ben. In.: *Sic Itur Ad Astra* 66. sz. (2017) 117–155. p.
- Új magyar etimológiai szótár <https://uesz.nytud.hu/index.html>
- Völgyi 2020. Völgyi Réka: *Az utcaszögletek mártírjai. Prostituáltképek a XX. század eleji Budapesten*. Clio Műhelytanulmányok 2020/1.
- Wingfield 2017. Nancy M. Wingfield: *The World of Prostitution in Late Imperial Austria*. Oxford University Press, 2017.

Impresszum

Budapesti Levéltári Mozaikok

A kiadó neve: Budapest Főváros Levéltára
A kiadó székhelye: 1139 Budapest, Teve u. 3–5.
Felelős kiadó: Dr. Kenyeres István főigazgató

Főszerkesztő: Dr. Simon Katalin

Szerkesztőség: Fazekasné Dr. Toma Katalin, Dr. Fehér Csaba, Dr. Garami Erika, Dr. Ternovác Bálint,
Dr. V. László Zsófia, Tóth Gergely (technika- és honlapfelelős)

A szerkesztőség elérhetősége: 1139 Budapest, Teve utca 3–5.; 1554 Budapest, Pf. 41.

e-mail: mozaikok@bparchiv.hu

ISSN 2939-6921